

DIAK

Tommi Turakainen
Sosionomi (AMK), Diakoniatyö
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, 2025

Kirkon nuorisotyö
Erityisnuorisotyö

TIIVISTELMÄ

Tommi Turakainen
Kirkon nuorisotyö, erityisnuorisotyö
Sivuja 34, liitteet 1
2025
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) diakonityö

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä ymmärrystä erityisnuorista ja heidän kohtaamisestaan. Esille nousee kirkon kasvatustyön ammattimaisuus sekä se, onko kirkon kasvatustyössä riittävästi resursseja kohdata erityisnuoria ja tarvitaanko lisää koulutusta ja ammattipätevyyttä toimiessa erityisnuorten maailmassa. Esille nousee myös käsitteistöt, mitä erityisnuorilla tarkoitetaan. Monesti erityisnuorella tarkoitetaan sellaista nuorta, jolla on käytöshäiriö tai muu toiminnallisuuteen vaikuttava tekijä taustalla. Enää ei erityisnuorella tarkoiteta pelkästään vammaista nuorta. Opinnäytetyön yhteistyötahona on toiminut Varkauden seurakunta. Opinnäytetyö on tutkimuksellinen, ja siinä on pyritty kartoittamaan paikallisseurakunnan toimintaa verrattuna kirkon yleisiin linjauksiin.

Opinnäytetyötä varten aineiston kerääminen on toteutettu olemassa olevien tutkimusten sekä tietojen perusteella. On myös hyödynnetty aiheeseen liittyvää menetelmäkirjallisuutta. Varkauden seurakunnan erityisnuoristyötä tekeville nuorisotyöntekijöille lähetettiin sähköpostikysely. Vastauksia on hyödynnetty siten, että niitä verrataan kirkon antamiin yleisiin nuorisotyön linjauksiin.

Varkauden paikallisseurakunnan kahta nuorisotyöntekijää lähestyttiin sähköpostin kautta toteutetulla kyselyllä. Kysymyksissä kartoitettiin paikallisella tasolla tapahtuvaa nuorten toimintaa ja kohtaamista. Saatujen vastausten perusteella on todettavissa, että paikallisella tasolla kirkon nuorisotyö sekä erityisnuorisotyö toteutuu varsin hyvin kirkon omien linjausten mukaisesti. Näistä esimerkiksi koulujen välinen yhteistyö, koulukummitoiminta sekä erityisnuorten kohtaaminen arjessa.

Asiasanat: erityisnuoret, etiikka, kirkon nuorisotyö

ABSTRACT

Tommi Turakainen
Church special youth work
34 p., 1 appendix
2025
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor of social services and diacon work

Youth with special needs refer to young people under the age of 18 who need special support. They may have a mental or cognitive disorder or disability. Even though a young person is defined as a child with special needs, he or she still has the right to self-determination and the right to a good and equal life.

The purpose of this thesis was to increase the understanding of youth with special needs and their encounters in Christian youth work. The issue of the professionalism of church education is raised, as well as whether church education has sufficient resources to encounter youth with special needs, and whether more education and professional qualifications are needed when working in the world of special needs youth

Two youth workers from the local parish in Varkaus were approached with a survey via email. The questions surveyed the activities and encounters of young people at the local level. Based on the answers received, it can be stated that at the local level, the church's youth work and special youth work are implemented quite well in accordance with the church's own policies. These include, for example, cooperation between schools, school sponsorship activities and encounters with special young people in everyday life.

The thesis has utilized qualitative research methodology literature and Evangelical Lutheran Church educational materials that exist on the topic. The Church instructs educational professionals on core competence and its maintenance. Core professional competence includes the ability to recognize the importance of church education in the lives of children and young people, the skill and ability to support the holistic development of young people, the skill to implement various situational approaches, and the skill to develop one's own pedagogical thinking. The answers to the interview questions clearly show that the special youth work of the Varkaus local parish operates in accordance with the general guidelines of the church.

Keywords: Church, Special youth work, Youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Keskeiset käsitteet	7
2.2 Perhelähtöisyys.....	7
3 KIRKON KASVATUSTYÖ.....	8
3.1 Hengellisen kasvatuksen kokonaisvaltaisuus	9
3.2 Hengellisyyden merkitys ja monimuotoisuus.....	9
4 ERITYISNUORET KIRKON KASVATUSTYÖSSÄ JA RIPPILEIRILLÄ.....	11
4.1 Erityistä tuke tarvitsevien nuorten kohtaaminen.....	11
4.2 Erityisnuorisotyön arvot.....	12
4.3 Moniammatillisuus.....	13
4.4 Nuorisotyön haasteet	15
5 TOIMINNALLISUUS JA TOTEUTUSMALLIT	16
5.1 Ryhmätoiminta	17
5.2 Vaikuttaminen	17
5.3 Digitalisaatio.....	18
6 SEURAKUNNAN JA OPPILAITOSTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ	19
6.1 Yhteistyön merkitys	20
6.2 Kirkon oheistoiminta.....	21
7 TARKOITUS JA TAVOITTEET	22
7.1 Yhteistyökumppanit.....	23
7.2 Tutkimusmenetelmät.....	23
7.3 Eettisyys ja luotettavuus.....	24
8 TULOKSET	24
8.1 Paikallisseurakunnan nuorten toiminta.....	26
8.2 Kirkon linjaukset.....	27
9 POHDINTA	30

LÄHTEET.....	33
Liite 1. Haastattelussa esitetyt kysymykset.....	35

1 JOHDANTO

Jo vuosisatojen ajan kirkko on ollut hyvin tärkeässä asemassa sekä kasvatuksen että opetuksen saralla. Kuitenkin vanhemmilla on pääasiallinen vastuu lasten kristillisessä kasvatuksessa. Välillä vaikuttaisi sille, että kirkolla on päävastuu kasvatuksessa. Onko asia sitten niin? Sitä on hyvä pohtia, sillä se on tärkeä kysymys. On hyvä tehdä kartoitus siitä, kuinka erityislapset näkyvät seurakunnissa. Jäävätkö he piiloon? Ovatko he vain näkymätön osa seurakuntien leireillä ja kerhoissa? Erityislapset täytyisi nähdä myös yksilöinä, antaa heille mahdollisuus kasvaa omassa katsomuksellisessa maailmassaan ja myös omalta osaltaan rakentaa yhteisöllisyyttä. Kirkollisen kasvatustyön tavoitteena on, että lapset ovat avoimia ja suvaitsevaisia muita kohtaan sekä muista uskonnoista tulleita kohtaan. On hyvä selvittää seurakunnan ja kirkon työntekijöiden valmiuksia toimia erityisnuorten parissa. Riittääkö kirkon kasvatustyössä toimijoilla tietotaito toimia erityisnuorten parissa vai kaivataanko kasvatustyöhön kenties erityisosaamista?

Opinnäytetyö avaa kirkon hengellistä kasvatustyötä syvemmin sekä avaa kuinka nuoria kohdataan kirkon kasvatustyössä ja kuinka erityisnuoret näkyvät. On hyvä avata kirkon nuorisotyön historiaa selventääkseen, mistä kaikki on saanut alkunsa. Erityisnuorten parissa toimiminen vaatii usein erityistä osaamista, ja siltä osin on kerätty materiaalia ja lähdeaineistoa siitä kuinka hyvin erityisnuorten kohtaaminen ja heidän parissaan toimiminen onnistuu kirkon kasvatustyön ammattilaisilta. Sen pohjalta on haastateltu myös työelämäntahon Varkauden seurakunnan nuorisotyöntekijöitä, jotka kertovat yleisesti erityisnuorten kohtaamisesta ja niihin liittyvistä muista asioista paikallisella tasolla. Ollessani opintoihini liittyvässä kirkonalan työharjoittelussa Leppävirran seurakunnassa toimin täysipäiväisesti mukana yhdellä rippileirillä. Leirillä oli erityisnuoria, jotka tarvitsivat erityistä ohjausta. Tästä heräsi kiinnostus opinnäytetyöni aiheeseen, sillä havaittavissa oli rippileirillä ja muissakin kirkon nuorille suunnatussa toiminnassa, kuinka kirkon kasvatustyöllä ei välttämättä riitä resursseja erityisnuorten kohtaamiseen ja heidän tarpeidensa täyttämiseen. Tämä tuottaa omanlaisiaan haasteita.

Aikaisemmin kirkon nuorisotyön piirissä ei tavattu niin paljon erityistaustaisia nuoria kuin nykyisin. Erityisnuorella tarkoitetaan alle 18-vuotias lasta, joka on erityisen tuen tarpeessa. Hänellä voi olla psyykkinen tai kognitiivinen häiriö tai vamma. Vaikka nuori määritellään erityislapseksi, hänellä on silti itsemääräämisoikeus sekä oikeus hyvään ja tasa-arvoiseen elämään. Joskus tämä tuottaa haasteita niin nuorisotyöntekijöille kuin myös kirkon kasvatustyössä toimiville henkilöille. Erityislapset tarvitset yhtä lailla yhteenkuuluvuuden tunnetta kuin muutkin ja heillä on halua oppia ja onnistua.

On tärkeää ymmärtää, että erityisyydestä huolimatta jokaisella nuorella on itsemääräämisoikeus, ja oikeus vaikuttaa omaan elämään liittyviin asioihin.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Erytisnuorisotyötä on seurakunnissa ollut olemassa jo 1960-luvulta saakka. Sen keskeisenä lähtökohtana on kohdata erityisnuoria siellä, missä heidän olinpaikkansa on, ja heihin kontaktin luominen. Tämä ei aina ole helppoa ottaen huomion erityisnuorten tuen tarpeen. Keskustelua on aika-ajoin herättänyt kysymys siitä, että riittääkö kirkon kasvatustyön ammattilaisilla taito ja tietämys kohdata erityisnuoria. Muissa yhteyksissä tätä varten on olemassa ammattihenkilö, jolla on taustaa ja kokemusta erityisnuorista. Olisiko kirkollakin tarvetta tällaiseen? Tai sisällyttää koulutukseen erityisnuorten kohtaamisen liittyvät opinnot. Perusopinnot kestävät 90 opintopisteen verran, ja ne antavat kelpoisuuden evankelisluterilaisen kirkon nuorisotyönohjaajan virkaan. Ohjaaja kohtaa monenlaisia haasteita erityisnuorten kanssa toimiessaan. Ohjaaja voi vaikuttaa itse omaan työhönsä omalla esimerkillään ja luoda turvallista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ohjaajilta vaaditaan kykyä reagoida eteen tuleviin haasteisiin (Wordpress, i.a.)

Kirkon nuorisotyön historia ulottuu 1800-1900-lukujen taitteeseen, jolloin Suomeen perustettiin useita kirkollisia järjestöjä. Niiden toiminnalliset tavoitteet olivat nuoriin liittyvä kasvatuksellinen toiminta. Aikoinaan se tarkoitti lähinnä siveellisyyteen ja raittiuteen liittyvää kasvatusta, mutta nykyisin kirkon nuorisotyö on paljon muutakin. Sotien jälkeen kirkon nuorisotyö laajeni myös paikallisseurakuntien taholle. Silloin ei puhuttu vielä erikseen erityisnuorista eikä erityisnuorisotyöstä, vaikka erityisnuoria oli myös sen aikaisessa yhteiskunnassa. Se johtui siitä, että erityislapsia sekä muitakin erityisen piirteen omaavia pidettiin pois kaikesta toiminnasta. (Häkkinen, 2015.)

2.1 Keskeiset käsitteet

Mitä sanalla erityisnuori tarkoitetaan? Se helposti profiloituu tietynlaiseen lapseen, usein vammaiseen. Erityislapsella tarkoitetaan erityisen tuen tarpeessa olevaa alle 18- vuotiasta, jolla on kognitiivinen häiriö, käytöshäiriö tai vamma tai myös psyykinen häiriö. Vaikka nuori määritellään erityisnuoreksi, hänellä on silti itsemääräämisoikeus sekä oikeus hyvään ja tasa-arvoiseen elämään.

Vuoden 2020 selvityksen mukaan kymmenen edellisen vuoden aikana lukihäiriö (dysleksia), puheen- ja kielenkehityksen häiriö (dysfasia), häiriökäytös sekä ADHD ovat merkittävästi lisääntyneet, ja ne ovat näkyvä osa myös kirkon erityisnuorisotyössä ja rippikoulussa. Näitä haasteita esiintyy myös normaalissa koulutyössä erityisnuorilla, ja vaikeuttavat osaltaan kuulumista yhteiskuntaan. Kaikenlaiset oppimisen vaikeudet ilmenevät erityisesti puheen, kuuntelemisen, kirjoittamisen ja päättelyn vaikeutena, jotka ovat merkittävä riski nuoren kokonaisvaltaiselle kehittymiselle. Nämä kaikki näkyvät kuitenkin varsin yksilöllisesti, ja siksi heidän kokonaisvaltainen kohtaamisensa tuottaa haasteita (Härkönen, 2020).

2.2 Perhelähtöisyys

Kirkon kasvatustyössä kuten muussakin nuorisotyössä korostuu moniammatillisuus ja perhelähtöisyys. Nuorisotyöntekijä omaksuu perheiden kanssa tapahtuvan työskentelytavan. Erityisnuorisotyössä perhekeskeisyys korostuu vanhempien työntekijöiden toiminnan kautta. Perhetyö voidaan jakaa neljään erilaiseen käsitteistöön: ammattilaislähtöinen perhetyö, perheeseen liittoutunut työ, lapsilähtöinen perhetyö ja perhelähtöinen työ.

Ammattilaislähtöisessä perhetyössä eri alojen ammattilaiset arvioivat perheiden tarpeet ja myös vastaavat niiden toteutuksesta. Perheeseen liittoutunut perhetyö tarkoittaa, että perheillä on kyky toimia pieniltä osin ilman ammattilaisen apua.

Toiminta keskittyy lähinnä ja lapsen ja nuoren kehityksen tukemiseen ja niihin tarkoitettuihin palveluihin. Ammatillaiset ja perheet yhdessä toteuttavat moniammatillista ohjausta ja kuntoutumista. Lapsilähtöisessä perhetyössä moniammatilliset tahot sekä perheet määrittelevät yhdessä perheen sekä lapsen tarpeet ja tavoitteet. Perheitä kannustetaan käyttämään moniammatillisia palveluja. Perhelähtöisessä työssä perheitä pyritään kannustamaan löytämään erilaisia tukiverkostoja. Perheestä laaditaan palvelusuunnitelma, johon kirjataan yhdessä läpikäytyt asiat. Perheen elämään vaikuttavat arkipäiväiset asiat vaikuttavat palvelutarpeen arviointiin ja palvelujen tuottamiseen (Rantala, 2002).

3 KIRKON KASVATUSTYÖ

Kirkon kasvatustyön lähtökohtana on diakoninen nuorisotyö. Erityisnuorisotyössä kohdataan sekä tuetaan avun tarpeessa olevia perheitä ja nuoria. Kasvatustyössä ohjaajilla itsellään kuuluu olla sellainen asenne, joka tuli omaksua kaikkien ohjaajien tavoite on saada nuori tuntemaan itsensä kohdatuksi ja hyväksytyksi sekä elää itselleen mielestä elämää. (Evl, i.a.).

Kirkolla on erityinen asema lapsen ja nuoren kasvatuksessa etenkin, kun ottaa huomioon sen, että kirkon kasvatustyö toimii yhteistyössä sekä koulujen että normaalin nuorisotyön kanssa. Vuonna 2022 kirkon kasvatuksen barometrin kyselyyn, jonka aineisto oli koottu Webporol -kyselyllä, osallistui reilut 320 kirkon kasvatustyön ammattilaista. Barometri käsitteli kirkon kasvatustyön ammattilaisten näkemyksiä lasten ja nuorten osallisuudesta Silloisen barometrin tulokset osoittivat, että seurakunnan kasvatustyö tavoittaa suuren osan nuoria (Evl, i.a.).

Seuraavana vuonna 2023 Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat tekivät vastaavanlaisen barometrin kirkon kasvatustyöstä, joka tavoitti suuren osan eri ikäluokkaan kuuluvia lapsia ja nuoria. Barometrin mukaan havaittavissa oli, että kehitettävää löytyy osallisuuden aidossa toteutumisessa. Etenkin kouluikäisten toiminnallisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomioita. Opiskelijat havaitsivat

barometrissa myös sen, että kouluikäisten osallistaminen jää varsin usein muiden toimialojen alle piiloon (Diak, i.a.).

3.1 Hengellisen kasvatuksen kokonaisvaltaisuus

Kirkollisen kasvatuksen ammattilaiset pitävät hengellisyyttä ja Raamatullista osaamista tärkeänä asiana. Tähän tullaan panostamaan tulevaisuudessa enemmän hengellisen kasvatuksen osalta. On havaittu, että perheissä uskonnollinen kasvatusta on huomattavasti vähentynyt. Tämän vuoksi kirkon kasvatustyön tavoitteena onkin tulevaisuudessa saada kirkolliseen kasvatustyöhön enemmän niin nuoria kuin aikuisiakin.

Lapsuus ja nuoruus koetaan tärkeänä kasvunaikana. Lapset kehittyvät ja oppivat myös läpi elämänsä erilaisissa eteen tulevissa tilanteissa, ja jokaisella on oikeus kasvaa omanlaisekseen aikuisena. Kokonaisvaltainen hengellinen kasvaminen lähtee ihmisen fyysisyydestä, henkisydestä sekä spiritualiteetista. Myös kaikenlainen ihmisen tunneperäinen toiminta, sosiaalisuus ja esteettisyys ovat eräänlaisia ulottuvuuksia omaan ihmisyyteensä. (Evl, i.a.).

Hengellisen kasvatuksen kokonaisvaltaisuuteen kuuluu myös globaalin vastuun opettaminen sekä myös kaikenlainen itsestä huolehtiminen. On tärkeää opettaa myös olemaan vastuussa luomakunnastamme sekä tulevaisuuden maailmasta, jossa nykyneurot joutuvat elämään. Kirkon arvojen näkökulmasta onkin tärkeää tukea monimuotoista hengellistä elämää sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehittämiseen.

3.2 Hengellisyyden merkitys ja monimuotoisuus

Nuoret kokevat hengellisyyden hyvin subjektiivisesti, ja he ovatkin sitä mieltä, että sitä ei määritä heidän sosiaaliset suhteensa. He eivät useinkaan puhu hengellisyydestä toisten ikätovereidensa kanssa, vaikka ovatkin suvaitsevaisia toisten hengellisiä kokemuksia kohtaan. Nuorten itsensä elämässä tapahtuvat

muutokset ja ilmiöt vaikuttavat siihen, että nuorten suhde kirkkoon ja hengellisyyteen on moniulotteisempi nykyään. Eri uskonnot itsessään koetaan nuorten keskuudessa vanhanaikaisina ja velvoittavina tietynlaiseen uskovaisuuteen. Tämä selviää Noren OY:n tekemästä tutkimuksesta vuonna 2021. Tutkimukseen haastateltiin pääkaupunkiseudulla eri elämäntilanteissa olevia nuoria. Projektiin osallistui myös Kirkkohallituksen edustajia eri kaupunkien seurakuntayhtymistä sekä Helsingin Malmin seurakunnasta. Tutkimus tehtiin haastattelun omaisesti, ja nuoret saivat kertoa omasta elämästään ja niihin vaikuttavista eri tekijöistä kuten aikuistumisesta (Evl, i.a.). Havaittavissa oli myös, että nuorten elämään vaikuttavat yhteiskunnalliset tekijät. Vaikka osa nuorista suhtautuukin kirkkoon ja hengellisyyteen positiivisesti, silti kirkko halutaan pitää kauempana elämästään. Tutkimuksen mukaan tämä johtuu siitä, että kirkko koetaan instituutiona, johon yhdistyy sekä historia että nyky-yhteiskunta.

Tutkimus osoitti myös, että aikuisuuteen liittyvät kysymykset ja merkitys ovat muuttuneet 2020-luvulla. Nuoret kokevat aikuistumisen liitetyn mielikuvan eräänlaisen vapautena kun taas itse aikuisuuden liittyvät mielikuvat koetaan tylsinä ja velvoittavina. Tästä on havaittavissa, että nuoret ovat nykyisin kaikin tavoin valveutuneimpia myös kirkollisiin asioihin (Evl, i.a.)

Nykyisin evankelisluterilaisen kirkon erityisnuorisotyö on lähinnä etsivää nuorisotyötä, joka on lähimmäiskeskeistä nuoriso- ja varhaiskasvatustyötä. Se on kohdistettu lähinnä niihin nuoriin, jotka ovat vaarassa syrjäytyä ja pudota pois yhteiskunnan toiminnoista. Tavoitteena on, että nuori ymmärtää olevansa hyväksyty omana itsenään ja pyrkii löytämään merkityksen elämälleen. Hänen itsetuntoaan koitetaan vahvistaa, ja että erityisnuorikin pystyy toimimaan yhteiskunnassa. Hengellinen kasvatusta on tässä eräs suuri tekijä.

4 ERITYISNUORET KIRKON KASVATUSTYÖSSÄ JA RIPPILEIRILLÄ

Rippikoulu ja isostoiminta ovat kirkon kasvatustyössä suosituimmat ja kattavimmat toimintamuodot. Tuoreen jäsentilaston mukaan evankelisluterilaisen rippikoulun kävi lähes 48 000 nuorta vuonna 2023. Tämä on 73,3, % kaikista viisitoista vuotiaista. Osuus laski 0,7 % vuodesta 2022 (Evl, i.a.). Kirkon nuorisotyö profiloituu usein rippikouluun sekä isostoimintaan. Seurakuntien kasvatustyö sisältää myös muunlaista toimintaa, mutta mitä itse kirkon nuorisotyöllä sitten tarkoitetaan? YLE:n selvityksen mukaan valtaosa erityisnuorista on kykeneviä suorittamaan rippikoulun muiden nuorten parissa. Tavoitteena on, että erityistä tukea tarvitsevat nuoret voivat käydä rippikoulun muiden nuorten kanssa samanaikaisesti heidän erityistarpeitaan tukien. Vuonna 2016 kirkkohallitus julkaisi erityisrippikoulujen opettajille oppaan, joka ohjeistaa ottamaan erityisnuorten tarpeet huomioon mahdollisimman kattavasti. Pelkästään erityisnuorille suunnattuja rippileirejä on Suomessa lähinnä isommilla paikkakunnilla, vaikka niiden määrää ei viime vuosina ole lisätty (Niinistö, 2016).

4.1 Erityistä tukea tarvitsevien nuorten kohtaaminen

Erityisnuorten kohtaamisessa ja kasvatuksessa korostuvat vahvasti eettisyys, ja kirkon kasvatustyössä kristillinen etiikka. Kristillisestä näkökulmasta jokainen yksilö on tärkeä ja samanarvoinen. Rippikoulutyöskentelyyn liittyvissä erityisnuorten tarpeiden linjauksissa tuodaan esille, että rippikoulussa tulisi olla mahdollisuus löytää erityisnuorten vahvuuksia ja niitä tukevia erityisiä toimenpiteitä. Kirkon nuorille suunnatut toiminnot sekä rippikoulu ovat ympäristöjä, jotka tukevat kasvatuksellisia tavoitteita. Rippikoulut pääsääntöisesti toteutetaan ryhmämuotoisesti, ja nämä erityisnuorten oppimisen vaikeudet korostuvat erityisesti ryhmänä työskennellessä. Rippikouluissa on kuitenkin mahdollista huomioida erityisen tuen tarpeessa olevia nuoria. Härkösen mukaan rippikoulun vetäjillä tulisi olla riittävät pedagogiset taidot suunnitellessaan rippikoulun sisältöjä ja tavoitteita rippikouluun, jossa on mukana erityisnuoria (Härkönen, 2020).

Erytisnuoristyössä korostuu nykyisin perhekeskeisyys. Lapsen ja nuoren kasvuympäristö vaikuttaa nuoren elämään ja edellytyksiin toimia yhteiskunnassa. Siksi kaikenlainen varhainen puuttuminen ja koko perheen huomioiminen koetaan erityisen tärkeänä. Monet erityisnuoret ovat vielä sen ikäisiä, että he asuvat kotona. Kirkkohallituksen organisaatiomuutos vuonna 2012 yhdisti kirkon kasvatuksellisen työn sekä perhetyön, jonka pääasiallinen tehtävä on tukea kokonaisvaltaista kohtaamista erityisnuorten kanssa. Kirkon erityisnuorisotyö tunnetaan erityisesti Saapas-palveluoperaatiosta, jossa keskitytään nuorten asioihin. Saapas päivystää viikonloppuisin ja juhlapyhinä. Saapas keskittyy erityisesti nuorten psyykkisen ja fyysisen avun tarpeeseen. Saapas on perustettu 1970-luvulla, ja sitä tehdään vapaaehtoisvoimin. Kaikki henkilöt Saappaassa on koulutettuja vapaaehtoistyöntekijöitä, jotka ovat seurakuntien tai kuntien nimeämiä. Saapas kohtasi vuonna 2023 yli 30 000 nuorta (Lasten ja nuorten keskus, i.a.).

4.2 Erytisnuorisotyön arvot

Kirkon erityisnuorisotyön keskeisin lähtökohta on nuoren kunnioittaminen ja toivon ylläpitäminen. Nuorella tulee olla tuntemus siitä, että häntä ja myös hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioitetaan. Nuorella on oikeus haluamiinsa rajoihin siten, että turvallinen aikuinen on samalla läsnä. Kirkon erityisnuorisotyö kohtaa usein sellaisia lapsia ja nuoria, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Tämän vuoksi seurakunnan työntekijöiden turvallisuus ja luotettavuus ovat äärimmäisen tärkeitä asioita. Haasteena onkin, että onko kirkon nuorisotyön tekijöillä riittäviä edellytyksiä ymmärtää ihmisyyden moninaisuus kohdatessaan erityisnuoria. Jopa yksittäiset sanat ja eleet voivat joskus sulkea nuoren ulkopuolelle kaikesta, vaikka niin ei ole tarkoitus. Jokainen ihminen tulee ottaa riittävän vakavasti, ja myös kunnioittaa heidän vakaumustaan (Evl, i.a.).

Puhuttaessa sosiaalisesta turvallisuudesta, silloin kyse on kiusaamisesta ja syrjinnästä. Kiusaajat eivät useinkaan tiedosta kiusaavansa, ja siksi se on piilossa olevaa kiusaamista. Erytisnuorisotyö joutuu joskus etsimään keinoja, joilla kiusaamiseen voidaan puuttua.

Kirkon nuorisotyöntekijöiden tehtävä onkin miettiä tarkoin erityisnuorten kohdalla, mitä nuorten osallistaminen todellisuudessa tarkoittaa niin seurakunnissa kuin yhteiskunnassakin. Millainen on heidän elämäntilanteensa tai perhetaustansa. On myös tärkeää ottaa huomioon onko kirkon nuorisotyössä ja sen käytännöissä jotain sellaista, mikä koetaan esteenä erityisnuorten osallistamisessa. Osallistaminen tarkoittaa hyvin paljon muutakin kuin aktiivista toimintaa. Se tarkoittaa erityisnuoren kohdalla hänen subjektiivista kokemustaan siitä kuinka hän voi itse määritellä omat toiveensa ja tarpeensa ja mikä itselle on tärkeää. Nuorelle tulee antaa myös mahdollisuus olla mukana ilman mitään odotuksia. Se vahvistaa erityisnuoren tunnetta siitä, että hän kelpaa sellaisenaan (Kirkkohallitus, 2016). Pyrkimys on kohdata nuori aidosti ja tasavertaisena. Erityisnuorisotyöntekijällä tulee olla aidosti kiinnostunut nuoresta ja hänen kuulemisestaan sekä toimia kuuntelijana. Ulkopuolisuuden tunne on vahvasti läsnä erityisen haavoittuvassa olevien nuorten elämässä. Erityisnuorisotyöntekijä on silloin se henkilö, joka on nuorelle turvallinen ja nuoren elämän kannalta merkityksellinen aikuinen. Yksinäisyys ja ulkopuolisuuden tunne ovat ratkaisevassa asemassa siihen millainen käsitys erityisnuorella on itsestään.

4.3 Moniammatillisuus

Kirkon erityisnuoristyö toimii yhteistyössä moniammatillisten toimijoiden kanssa. Tämä perustuu luottamukseen, ammatillisuuteen ja yhteisiin päämääriin. Yhteistyön ollessa tavoitteellista, silloin se antaa parhaat mahdolliset valmiudet erityisnuorten pitkäjänteiseen tukemiseen ja kasvatustyöhön (Evl, i.a.-a). Isommilla paikkakunnilla eri toimijoiden välinen yhteistyö on tärkein mahdollinen tekijä, että erityisnuorisotyö näkyy siellä, missä sille on eniten tarvetta. Suurena ongelmana koetaan seurakunnissa työntekijöiden vaihtuminen. Silloin kaikenlainen perhetyö, nuorten kohtaaminen ja moniammatillinen työ saattavat kärsiä, koska uusi nuorisotyöntekijä on kaikille toimijoille uusi ja tuntematon, ja hänellä saattaa olla erilaiset arvot kuin aiemmilla henkilöillä. Tämä tuottaa haasteita myös yksittäisten nuorten kohtaamisessa. Nuori on tottunut kohtaamaan ja rakentamaan luottamuksen aiempaan erityisnuorisotyöntekijään.

Lasten ja nuorten tavoittaminen voi välillä olla hankalaa myös seurakuntien erityisnuorisotyöntekijöille. Nuorten luottamuksen saaminen vie aikaa ja edellyttää myös erityisnuorisotyöntekijältä pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. On erityisen tärkeää muistaa, että nuoret eivät tunne oikeuksiaan samalla lailla kuin aikuiset, ja he kokevat ettei aikuisilla ole heille riittävästi aikaa (Evl, i.a-b). Seurakuntien tulisi keskittyä enemmän ennaltaehkäisevään työhön, työnjakoon ja resurssointiin. Seurakuntien täytyy pystyä arvioimaan realistisesti toimintaansa: Toteutuvatko erityisnuorisotyön vaatimat toimet, kuten nuorten tarpeisiin vastaaminen, riittävästi? Pitäisi keskittyä myös erityisnuorisotyön kehittämisen tarpeisiin. Tavoitteiden tulee painottua erilaisiin yhteistyöverkostoihin sekä kirkon kasvatustyön pitäisi reagoida tuleviin haasteisiin mahdollisimman nopeasti. Vähäisistä erityisnuoriin suunnatuista resursseista huolimatta kirkko pyrkii löytämään uusia menetelmiä. Yksi vaikeimpia haasteita seurakuntien kasvatustyölle on miettiä, kuinka erityisnuoren identiteettiä tuetaan ja ylläpidetään.

Kirkon erityisnuorisotyö täytyy olla edellytyksiä toimia eräänlaisena siltana eri kulttuurien välillä yhdistämään eri kansalaisuuksia ja edistämään suvaitsevaisuutta sekä positiivista vuorovaikutusta. Se koetaan myös haasteena ja mahdollisuutena. Monikulttuurisuuden tuntemus edellyttää kirkon kasvatustyössä toimivilta tavoitteellisuutta sekä kykyä toimi eri tahojen kanssa. Näitä tahoja ovat eri viranomaiset, perhe- ja diakoniatyö sekä kolmannen sektorin toimijat. On erittäin tärkeää kouluttaa erityisnuorisotyöhön henkilöitä erilaisista kulttuuritaustoista. Tämä auttaa ymmärtämään paremmin kulttuurien välisiä eroja sekä mahdollisia ongelmia, joita monikulttuurisuudessa voi ilmetä. Erityisnuorisotyölle tuottaa haasteita löytää riittävästi resursseja ehkäistä rikollisuutta, päihteiden käyttöä ja radikalisoitumista (Benjamin & Vallinkoski, 2021). Lapset ja nuoret tarvitsevat perhe- ja diakoniatyötä sekä aikuisia ihmisiä omaan maailmansa tunteakseen itsensä hyväksytyksi ja ympäristön turvalliseksi. Kirkon erityisnuorisotyön pääasiallinen tavoite on, että ketään ei jätetä yksin. Pyrkimys on, että jokainen nuori tulee hyväksytyksi, nähdyksi ja kuulluksi. Turvallisuuden tunteen luominen lapselle ja nuorelle edellyttää erityisnuorisotyöntekijöiltä riittävää tietoa ja ymmärrystä ihmisyydestä ja sukupuolisensitiivisyydestä. On tärkeää ymmärtää, että myös yksittäiset sanat ja

lauseet voivat luoda nuorille ulkopuolisuuden tunnetta. Kirkko ei halua sulkea ketään pois (Evl, i.a.).

4.4 Nuorisotyön haasteet

Yksi suurimmista erityisnuorisotyön haasteista on piilotettu kiusaaminen ja siihen puuttuminen. Erityisnuoristyöllä tulee olla riittävästi edellytyksiä reagoida nuorten keskuudessa esiintyviin haitallisiin asioihin. Erityisnuorisotyön osaaminen tulee olla erilaisten ilmiöiden syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen, ja pyrkimys onkin, että nuori ei putoa turvaverkostojen ulkopuolelle. Aina ei kiusaajat edes tiedosta kiusaavansa toista. Erityisnuorisotyö toisinaan kohtaa haasteita etsiä riittävästi keinoja, joilla voidaan puuttua kiusaamiseen ja syrjintää sekä ehkäistä niitä.

Kirkkohallituksen organisaatiomuutos vuonna 2012 yhdisti kasvatuksellisen työn sekä perhetyön, jonka pääasiallinen tehtävä on tukea kokonaisvaltaista kohtaamista erityisnuorten kanssa. Rippikoulu ja isostoiminta ovat kirkon kasvatustyössä suosituimmat ja kattavimmat toimintamuodot. Tuoreen jäsentilaston mukaan evankelisluterilaisen rippikoulun kävi lähes 48 000 nuorta vuonna 2023. Tämä on 73,3, % kaikista viisitoista vuotiaista. Osuus laski 0,7 % vuodesta 2022 (Evl, i.a.). Kirkon nuorisotyö profiloituu usein rippikouluun sekä isostoimintaan. Seurakuntien kasvatustyö sisältää myös muunlaista toimintaa, mutta mitä itse kirkon nuorisotyöllä sitten tarkoitetaan?

Seurakunnan työnantajana on tärkeää huomioida työntekijöiden hyvinvoinnista, jaksamisesta ja lisäkoulutuksista. Myös työntekijöiden hengellinen tukeminen on tärkeää. Joskus toimiminen erityistä tukea tarvitsevien nuorten parissa vaatii saattaa kuormittaa työntekijää merkittävästi. Henkinen kuormitus on erityisen vaativaa, sillä usein on vaikeaa kuulla perheiden vaikeista elämäntilanteista ja auttaa heitä eteenpäin. Tietylnainen työntekijän kyynistymisen on joskus seurausta siitä, että työ itsessään vaatii paljon voimavaroja (Evl, i.a.).

Työntekijöiden itsensä on myös hyvin oleellista pitää huolta jaksamisestaan. Jaksamista vaikeissa tilanteissa lisää oman työnsä arvostusta se, että tuntee saavansa aikaan edistystä vaikeissa tilanteissa olevien elämään.

Haasteet erityisnuorilla korostuu varsinkin rippileireillä. Tavoite onkin, että erityisnuoret osallistuvat normaaliin rippikouluopetutukseen muiden kanssa. Joskus tämä ei kuitenkaan ole mahdollista heidän erityisen tuen tarpeidensa vuoksi. Isommissa kaupungeissa on mahdollisuus osallistua erityisrippikouluun, joka on suunnattu erityistä tukea tarvitseville nuorille. Oppiminen on aina yksilöllinen asia, ja oma erityisyys voi olla haasteena oppimisen edellytyksille. Oppimisen haasteet edellyttävät sitä, että erityisnuorille järjestetään erilaisia pienryhmiä, jotta rippikoulu olisi mielekästä (Evl.i.a.).

Useiden vuosikymmenien ajan on järjestetty erityisrippikouluja esimerkiksi kehitysvammaisille ja kuuroille. Myös autismin kirjon häiriöstä sekä erilaisista kielellisistä vaikeuksista kärsivät tulee ottaa huomioon rippikoulun suunnittelussa ja toteuttamisessa. Jokaisella erityisnuorella on oikeus yhtä lailla käydä rippikoulu. Pienien seurakuntien on usein vaikeaa järjestää erillistä rippikoulua erityisnuorille. Sen vuoksi rippikoulun sisällöt tulee suunnitella siten, että erityistaustan omaavat nuoret voivat käydä rippikoulun halutessaan täysipainoisesti. Erityisnuorten vakaumusta tuettaessa ja osallistamisessa on erityisen tärkeässä asemassa nuoren omat toiveet ja tarpeet. Myös kommunikaatio nuoren kanssa tulee järjestää siten, että se palvelee nuoren erityisyyttä. Erityisnuoren huoltajia tulee ohjeistaa erilaisten tukien hakemisessa vammaispalvelusta. Tärkeää on yhdessä pohtia kuinka nuorten osallistaminen mahdollistetaan erilaisten palveluiden avulla.

5 TOIMINNALLISUUS JA TOTEUTUSMALLIT

Kirkon erityisnuorisotyön toimintamalleja ovat muun muassa yksilötyö, ryhmätoiminta, vaikuttamistyö, oppilaitostyö ja digitaalinen nuorisotyö. Avaamme tässä kirkon toiminta malleja enemmän.

Yksilötyön tarkoituksena on kohdata nuoria henkilökohtaisesti ja pitkäjänteisesti. Nuorten elämäntilanteeseen paneudutaan kokonaisvaltaisesti nuoren läheisten kanssa, ja pyritään löytämään oikeanlaisia ongelmanratkaisumalleja. Moniammatillisia verkostoja hyödynnetään mahdollisimman kattavasti. Kirkon

erityisnuorisotyöntekijä voi myös toimia nuoren tukihenkilönä. Erityisnuorisotyön tukemana nuorella voi olla helpompi mahdollisuus työllistyä tai hakeutua koulutukseen.

5.1 Ryhmätoiminta

Erityisnuorelle on tärkeää, että hänen elämässään on vahvasti mukana tietynlainen kasvuympäristö. Tätä varten kirkon erityisnuorisotyö järjestää pienryhmätoimintaa, jossa lapsille ja nuorille on mahdollisuus tutustua toisiinsa ja toimia yhdessä ja opetella sosiaalisia taitoja. Toimintaryhmät ovat usein pieniä, jotka ovat tyttöjen ja poikien kaveriryhmiä. Tämän tarkoituksena on ettei kukaan lapsi kokisi jäävänsä yksin. Pienryhmiä on myös vanhempiensa eron kokeneille lapsille, perheenjäsenen menettäneille sekä myös erilaisia harrasteryhmiä. Kirkon erityisnuorisotyö tarjoaa myös ryhmätoimintaa yksinhuoltajille, perheille ja vankien perheenjäsenille (Evl, i.a.). Ryhmät voivat olla myös aivan yllättäen luotuja, jossa sovitaan aktiviteetista. Toiminta voi olla konkreettista tekemistä, ja samalla voidaan puhua nuoria askarruttavista asioista. Ennakointi, suunnittelu ja ohjaajan ryhmätoiminnan koulutus saavat aikaiseksi parhaan mahdollisen tuloksen. Seurakunnissa on myös erilaisia harrastamisen mahdollisuuksia kuten retkeily ja leirit. Niiden on todettu olevan erittäin tärkeitä haavoittuvassa asemassa oleville nuorille. Myös liikunta eri muodoissaan antavat mahdollisuuden tulle nähdyksi. Tällöin nuoren kokemus osallisuudesta vahvistuu ja nostaa itsetuntoa. Seurakunnissa on havaittu, että liikunnalliset asiat ja leirit ovat erityisen paikkoja nuoren kasvulle ja kohtaamiselle.

5.2 Vaikuttaminen

Erityisnuorisotyö perustuu pääasiassa kohtaamiseen niin yksilötasolla kuin ryhmässäkin. Usein on kuitenkin havaittavissa niin rakenteellisia kuin asenteellisiakin ongelmia, ja ne tulisi tehdä näkyviksi. Näihin ongelmiin tulee puuttua siellä, missä ne näkyvät. Erityisnuorisotyöntekijä voi osallistua julkiseen keskusteluun blogien avulla, kirjoittamalla lehtien palstoille tai antamalla medialle sellaista tietoa, joista tulisi uutisoida. Samalla on tärkeää huolehtia myös siitä,

että erityisnuorisotyössä ollaan kontaktissa päättäjiin, koska heillä on mahdollisuus vaikuttaa taloudellisiin resursseihin. Kirkon erityisnuorisotyöntekijä toimii asiantuntijana erilaisissa vaikuttamistehtävissä, sillä hänellä yleensä on kattavaa tietoa oman alueensa nuorten hyvinvoinnista (Evl, i.a.). Erityisnuorisotyöntekijän vaikuttamistyöhön kuuluu myös edistää diakonista työtä ja sen näkyvyyttä sekä pyrkiä uudistamaan erilaisia toimintamalleja sekä ajattelutapoja. Asenteellista vaikuttamista tapahtuu paljon internetissä erilaisilla keskustelupalstoilla. Verkossa tapahtuvassa keskustelussa ihmisille on helpompaa paljastaa omat asenteensa ja mielipiteensä kuin kasvotusten tapahtuvassa kontaktissa. Tämä mahdollistaa myös vihapuheeseen ja syrjintään puuttumista. Erityisnuorisotyössä voidaan vaikuttaa asioihin tehokkaasti, mutta ei kuitenkaan lasta ja nuorta mollaavalla tavalla hänen mahdollista erilaista näkemyksistään huolimatta. Aikuisten välisessä kommunikaatiossa voi helpommin puuttua vihapuheeseen.

Eräs vaikuttamiskeinoista on lapsivaikutusten arviointi LAVA. Lapsivaikuttamisen avulla pyritään edistämään lapsen ja nuoren oikeuksia, ja myös valvomaan niiden toteutumista. Sen avulla voidaan hyvin arvioida kuinka nuorten hyvinvointia voidaan tukea kokonaisvaltaisesti. Lavan avulla voidaan saada erityisen huonossa asemassa olevien nuorten ääni kuuluviin seurakuntien omassa päätöksenteossa kuten muuallakin (Evl, i.a.).

5.3 Digitalisaatio

Eräs yleisimmistä vaikuttamiskeinoista erityisnuorisotyössä on digitaalinen vaikuttaminen. On tärkeää tavoittaa nuoret siellä, missä he ovat. Digitaalisessa nuorisotyössä hyödynnetään teknisiä laitteistoa ja digitaalisia välineitä. Sosiaalista mediaa voidaan myös eräänlaisena kohtaamispaikkana aivan kuten konkreettista kohtaamistakin. Nuoret kokevat sosiaalisen median olevan nykyisin enemmän se alusta, jossa ihmisiä halutaan kohdata. Tämä mahdollistaa yhteydenpidon pitkienkin välimatkojen päähän. Myös nuorisotyönohjaajilta

vaaditaan kykyä toimia verkkoalustoilla, ja välineiden on oltava laadukkaat verkossa tapahtuvaan nuorten kohtaamiseen.

Seurakunnan erityisnuorisostyössä on käytössä Tekstariapu -palvelu, joka on suunnattu erityisesti nuorille, jonka kautta nuori voilla yhteydessä kirkon kasvatustyön ohjaajiin. Myös Nettitupu -niminen palvelu toimii verkossa, ja se on suunnattu erityisesti kouluikäisille nuorille. Sen avulla nuori voi chattailla ja lähettää sähköpostia ja keskustella mieltä painavista asioista kirkon kasvatustyöntekijän kanssa. Sovellukset ovat käytössä kansallisesti sekä paikallisseurakunnissa (Evl, i.a.).

Nykyisin nettikiusaaminen nuorten keskuudessa on yleistä ja mahdollistaa uusia kiusaamisen muotoja. Kirkon erityisnuorisotyön täytyy olla riittävästi perillä nettikiusaamisen ilmiöistä ja osattava puuttua siihen ajoissa. Tämän vuoksi mediakasvatuksella on suuri merkitys.

6 SEURAKUNNAN JA OPPILAITOSTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Kirkon erityisnuorisotyö on kokonaisvaltaista, ja tähän kuuluu yhteistyö koulujen kanssa. Erytistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria voi kohdata välitunneilla ja opiskelijahuollon kautta. Erytisnuorisotyöltä edellytetään riittävää opiskelijahuoltolain tuntemista, sillä koulumaailma on muutoksen kourissa. Erytisnuorisotyöntekijän tulee olla tukena heille, joilla on opiskelun kanssa vaikeaa (Kämäräinen, 2022). Nuorta tulee tukea siten, että hänen opintonsa edistyvät, ja auttaa häntä löytämään peruskoulun jälkeen itselleen sopivan opiskelupaikan. Myös yhteistyötä peruskoulun jälkeisten oppilaitosten, kuten lukion ja ammattikoulujen, kanssa tulee vahvistaa entisestään, sillä peruskoulun jälkeen monelle nuorelle syrjäytymisen riski on valtavan suuri etenkin niillä nuorilla, joilla on ollut vaikeuksia suoriutua peruskoulussa.

Nuorten hakeutuminen jatko-opiskelun pariin tuottaa nykyisin entistä enemmän vaikeuksia. Nuorten jatko-opintoihin liittyvät asiat ovat monivaiheisia, ja tässä kirkon erityisnuorisotyönohjaajalla on tärkeä merkitys ja voi ehkäistä nuoren syrjäytymisen vaaraa.

Kirkon ja koulujen välinen yhteistoiminta voi liittyä myös ryhmätoimintaan. Erityisnuorisotyöntekijä on osana seurakuntien kouluille järjestämässä leirikouluissa sekä osallistumalla muuten koulujen järjestämiin tapahtumiin. Kirkon erityisnuorisotyö voi järjestää erilaista osallistavaa ja ryhmäyttävää toimintaa ja tapahtumia. Tällä pyritään ehkäisemään nuorten erilaisia ongelmia (Kämäräinen, 2022). Erityisnuorisotyö voi järjestää kouluissa myös kriisityötä silloin, kun on sattunut jotain vakavampia kriisejä kuten vaikka läheisen kuolema.

6.1 Yhteistyön merkitys

Jokainen koululainen jossain vaiheessa tapaa kirkon erityisnuorisotyöntekijän. Koulut ovat kirkon nuorisotyöntekijöille haasteellinen paikka, koska siellä on erilaisen taustan omaavia nuoria. Yhteistyömahdollisuuksia suo hyvin myös erilaiset teemapäivät, kuten ehkäisevä nuorten päihdetyö sekä erityistä tukea tarvitseville nuorille suunnatut päivät. Erityistaustainen nuori voi olla mukana vaikka suunnittelemassa ja toteuttamassa koulun aamunavausta yhdessä erityisnuorisotyöntekijän kanssa.

Paananen ja Tuominen (2005, s.120) toteavat, että yhteistyö koulujen ja kirkon välillä on usein molempiin suuntiin toimivaa. Koulujen on mahdollista miettiä kuinka ne olisivat enemmän mukana seurakuntien toiminnassa. että tällaista toimintaa voisivat olla esimerkiksi draama- ja teatteriryhmät.

Seurakunnat voivat toteuttaa erilaisia tapoja toimiessaan koulujen kanssa. Yhtenä tärkeimmistä koetaan ryhmäytyspäivien toteuttaminen. Tämän tarkoituksena on ottaa huomioon myös niitä nuoria, jotka eivät ole aktiivisesti mukana nuorten toiminnassa tai heillä on muita haasteita elämässään. Seurakunnan kasvatustyöllä on suuri merkitys silloin kun nuoria halutaan opettaa

tunne- ja selviytymistaitojen parantamisessa. Monilla nuorilla on heikko itsetunto, ja tämä vaikuttaa opinnoissa menestymiseen sekä johtaa usein syrjäytymiseen. Muunlaisia toteutusmalleja ovat muun muassa vanhempainiltoihin osallistuminen, erilaisten teemapäivien toteutus, Walk-in toiminta, leirikoulut ja iltapäiväkerhot.

6.2 Kirkon oheistoiminta

Kirkolla on paljon erilaista nuorille suunnattua oheistoimintaa. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset kerhot, leirit, isostoiminta, varhaiskasvatuksen musiikkiryhmät sekä rippikoulutoiminta. Nämä luovat nuorille osallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Kirkon toiminnat suovat erityisnuorille mahdollisuuden tavata omia kavereitaan ja tutustua myös muihin nuoriin. Erityisesti isostoiminta on sellainen, jossa teini-ikäinen nuori kokee kuuluvansa joukkoon ja saa onnistumisen tunteita. On olemassa myös erityisisoskoulutus, jossa isosina toimivia nuorina koulutetaan kohtaamaan erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Joissakin seurakunnissa järjestetään erityisnuorille suunnattuja rippikouluja, mutta osa erityisnuorista käy myös normaalin rippikoulun (Niinistö, 2016). Tällöin rippikoulussa tulee huomioida erityisnuoren tarpeet niin hyvin kuin mahdollista, ja käyttää erityisnuoren henkilökohtaista ohjaaja mukana rippikoulussa mahdollisuuksien mukaan. Joissakin tapauksissa myös erityisnuori voi toimia isosena ja kerhotoiminnan ohjaajana toisten kanssa, jos hänen toimintakykynsä on riittävän hyvä. On hyvin tärkeää, että erityisnuori voi kokea onnistumisen tunteita sekä hyväksytyksi tulemisen tunnetta samalla tavalla kuin muutkin. Kirkon tarjoamat toiminnat mahdollistavat tämän myös heille.

Diakoniatyöllä on suuri merkitys rippikoulutoiminnassa. Diakoniataustaiset työntekijät ovat joskus avainasemassa erityisnuorten rippikoulun onnistumisessa. Kohtaaminen usein on henkilökohtaisempaa, ja se painottuu enemmän erilaisista elämäntilanteista lähteviin nuoriin. Erityisnuoren kohdalla onnistumisen kokemus rippikoulusta rohkaisee vaikeissa tilanteissa ja antaa heille onnistumisen kokemuksia. Diakoniatyö voi käydä enemmän hengellistä ja

sielunhoidollista keskustelua nuorten kanssa. Isosilla on myös suuri rooli erityisnuorten kohtaamisessa ja heidän kuulemissaan.

Nuorten illat ovat sellaista toimintaa, jota monet seurakunnat edelleen järjestävät. Usein seurakunnat suunnittelevat nuorten iltojen sisällön yhdessä nuorien kanssa. Tällöin erityisnuorten tarpeet tulee nostaa esille ja suunnitella sisältö siten, että se palvelee myös heitä. Erityisnuorisotyöntekijä on tässä avainasemassa, sillä hänen tulee tuntee riittävästi nuorten maailmaa ja erityisnuorten elämää. On tärkeää sisällyttää nuorten iloihin riittävä tasapaino. Heille on suotava mahdollisuus tulla nuorten iltoihin ihan vaan olemaan ja rauhoittumaan ja kohtaamaan muita nuoria (Paananen & Tuominen, 2005, s. 114-115).

Nuorten iltojen tulee olla sisällöltään sellaisia, että ne kiinnostavat nuoria ja on otettu riittävästi huomioon erityistaustaiset nuoret. Erityisnuorisotyöntekijän tulee myös paneutua nuoria askarruttaviin kysymyksiin ja kohdata ne nuoret, jotka jäävät usein vaille arvokasta kohtaamista.

Kirkon erityisnuorisotyö muodostuu erilaisista työmuodoista. Se sisältää vankilatyötä, lastensuojelun kanssa toteutettavaa yhteistyötä, päihdetyötä, pienryhmätoimintaa, perhetyötä, leiritoimintaa sekä myös henkilökohtaisia tapaamisia nuorten kanssa.

7 TARKOITUS JA TAVOITTEET

Keskeisenä tarkoituksena on kartoittaa kuinka erityisnuorten kohtaaminen toteutuu Varkauden paikallisseurakunnan tasolla, ja kuinka se näyttäytyy paikallisesti suhteessa kirkon erityisnuorisotyön linjausten kanssa. Tavoitteena on tehdä näkyväksi erityisnuorten parissa toteutettavaa työtä ja myös arvioida sen toteutumista.

Tärkeää on kirkon erityisnuorisotyön resurssien ja sisällön miettiminen, sillä aina käytäntö ei vastaa sitä, mitä erityisnuoret sekä tavalliset nuoret tarvitsevat. Joutuvatko erityisnuoret kaikesta huolimatta siihen asemaan, että he kokevat syrjintää ja ulkopuolisuutta. Kuinka kirkon nuorityöntekijöiden ammattietiikkaa ja ammatillista pätevyyttä tulisi lisätä toimiessaan erityisnuorten parissa.

Keskeisiksi kysymyksiksi nousevat kirkon erityisnuorisotyöntekijöiden ammattitaito ja kyky kohdata erityisnuoria, kuinka erityisnuorisotyössä voidaan vaikuttaa sekä erityistaustaisten nuorten erilaiset kehittymisen häiriöt, jotka saattavat aiheuttaa oman haasteensa kirkon nuoristyössä.

7.1 Yhteistyökumppanit

Varkauden seurakunta on Pohjois-Savossa toimiva seurakunta, joka toimii Kuopion hiippakunnan alaisena, ja kuuluu myös osaksi Rautalammin rovastikuntaa. Seurakunnassa on useita eri yksiköitä, jotka jakautuvat eripuolille kaupunkia. Niitä ovat muun muassa Kuoppakankaan seurakuntakeskus, Puurtilan seurakuntakoti, Könönpellon seurakunta keskus sekä Kangaslammin kirkko. Kangaslampi oli aiemmin erillinen, mutta kuntaliitoksen seurauksena se yhdistettiin Varkauden talousalueeseen.

Seurakunta koostuu noin 50 työntekijästä. Varkauden seurakunnan kirkkoherrana toimii Jarkko Piippo. Nuorisotyön puolella toimii kaksi diakoniataustaista erityisnuorisotyöntekijää, kolme nuorisotyönohjaa sekä johtava kasvatustyön esihenkilö. Pappaja seurakunnassa on seitsemän (Varkauden seurakunta, i.a.).

7.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on tutkimuspainotteinen. Tutkimuslupa saatiin Varkauden seurakunnan johtavalta kasvatustyön viranhaltijalta. Erityisnuorisotyötä lähestyttiin sähköpostin kautta laitetulla kyselyllä, johon vastasivat

paikallisseurakunnan kaksi diakoniataustaista erityisnuorisotyöntekijää. Vastaukset avaavat paikallisella tasolla tapahtuvaa erityisnuorisotyötä, jota on tarkoitus peilata kirkon yleisiin kasvatustyön linjauksiin. Opinnäytetyössä on hyödynnetty laadullisen tutkimuksen menetelmäkirjallisuutta sekä evankelis-luterilaisen kirkon kasvatustyön materiaaleja, joita aiheen tiimoilta on olemassa.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tämän opinnäytetyön kohdalla on hyödynnetty ammattikorkeakoulujen eettisyyteen ja luotettavuuteen perustuvia suosituksia, jotka perustuvat tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeisiin (Arene Ry, 2018). Opinnäytetyössä on perehdytty aiheeseen tarpeeksi kattavasti sekä otettu huomioon henkilötietojen käsittely sekä tietosuojaan liittyvät asiat. Myös tarvittavat luvat opinnäytetyöhön on selvitetty ja saatu paikallisseurakunnalta. Aineisto on kerätty eri lähteistä hyödyntäen kirkon kasvatustyön yleisiä linjauksia sekä paikallisseurakunnan nuorisotyöltä saatuja vastauksia. Opinnäytetyö on julkinen, ja plagiointiin liittyvät asiat on selvitetty tarkoin. Kohderyhmästä ja aiheesta on kattavasti luotettavaa lähteisiin perustuvaa tietoa saatavilla.

8 TULOKSET

Varkauden seurakunnan erityisnuorisotyötä lähestyttiin sähköpostiin laitetulla laadulliselle kyselylle. Kaksi diakoniataustaista erityisnuorisotyöntekijää vastasivat kyselyyn liittyen paikallisseurakunnan toimintaan.

Saatujen vastausten mukaan yhteistyö koulujen kanssa on keskiössä, ja myös kohdata eri ikäluokat kokonaisuudessaan. Joskus kohtaamiset tapahtuvat koulussa tai kouluaikana seurakunnan tiloissa, välillä nuorten vapaa ajalla. Kohtaamiset tapahtuvat koulussa tai kouluaikana seurakunnan tiloissa, välillä nuorten vapaa ajalla. Koulu koetaan sellaisena, joka ohjaa toiminnan rajoja. He

mainitsevat myös, että Varkauden seurakunnassa ei ole erikseen erityisnuorisotyöntekijän virkaa.

Kohtaamisesta kumpikin vastanneista mainitsee samaa, että nuorten kohtaaminen tapahtuu pääosin arjessa. Erityisnuoria kohdataan kouluilla ja seurakunnan toiminnoissa aivan samoin kuin kaikkia muitakin: kunnioittaen ja kuunnellen tekemisen ja yhdessä olemisen ja tekemisen keinoin. Varkauden seurakunnalla ei ole erikseen järjestettyä toimintaa erityisnuorille. Seurakunnan kaikilla nuorilla on mahdollisuus osallistua eri toimintoihin, joita ovat esimerkiksi leirit, tapahtumat, rippikoulu, messut ym. Koulukummi-toiminnassa kohdataan nuoria, ja se antaa mahdollisuuden päästä keskustelemaan syvemmin nuorten kanssa.

Molemmat vastanneista mainitsevat, että työ vaatii erityisosaamista toimia erityisnuorten maailmassa. Kumpikin toteavat, että nuorisotyönohjaajan koulutus 1980-luvulla oli erilainen kuin nykyisin. Koulutustaustana on nuorisotyönohjaaja, mutta myös suuntautumisopinnoista myöhemmässä vaiheessa erityisnuorisotyöhön. Suuntautumisopinnoista katsotaan olevan enemmän hyötyä myös tavallisten nuorten parissa toimimiseen. Nuorisotyöntekijät sanovat kouluttautuneensa myös diakoniksi sekä AMK-tason sosionomiksi.

Nuorisotyönohjaajan koulutus 1980-luvulla sisälsi erityisnuorisotyön kursseja. Toinen vastanneista sanoo, että hän ei suuntautunut silloin pelkästään erityisnuorisotyöhön, vaan varhaisnuorisotyöhön eli poikatyöhön ja sittemmin tyttö- ja poikatyöhön. Koulutukseltaan toinen vastaajista on diakoni sekä sosionomi, joista katsotaan olevan hyötyä ammatissaan.

Nuorisotyöstä todetaan, että suuri osa nuorista kärsii haastavista olosuhteista, joko nyt tai lapsuudessa ja alkaa sen vuoksi oireilla käytöshäiriöillä. Heidän kohdallaan on silloin hyvä miettiä mistä paha olo syntyy. Usein pahan olon syihin on vaikea puuttua tai siihen tarvitaan ammattilaisten apua- psykiatrista tms. ja siksi heitä kohdatessa pitää vain yrittää luovia heidän erityisyyksiensä kanssa. Nuorten kannalta parasta olisi, jos selkeä syy löytyisi, ja jos siihen tilanteeseen

saadaan apua, tukea, ohjausta tai voidaan erilaisilla nuoren elämää tukevin ja suojaavin ratkaisuin puuttua, selvittää, korjata. Siitä voi alkaa uusi alkua.

Nuorisotyöntekijät sanovat, että suunnittelua erityisnuoria ajatellen täytyy olla riittävästi. Jos nuori ei voi toimia isossa ryhmässä, silloin täytyy järjestää pienryhmätoimintaa. Jos nuori tarvitsee aikuisen apua, silloin täytyy olla aikuisen apua saatavilla.

Osa nuorista kärsii haastavista olosuhteista, joko nyt tai lapsuudessa ja alkaa sen vuoksi oireilla käytöshäiriöillä. Heidän kohdallaan on silloin hyvä miettiä mistä paha olo syntyy. Usein pahan olon syihin on vaikea puuttua tai siihen tarvitaan ammattilaisten apua kuten psykiatria. Sen vuoksi heitä kohdatessa täytyy vain yrittää löytää sopivia keinoja heidän erityisyytensä vuoksi. Nuorten kannalta parasta olisi, jos selkeä syy pahaan oloon löytyisi, ja jos siihen tilanteeseen saadaan apua, tukea, ohjausta tai voidaan erilaisilla nuoren elämää tukevin ja suojaavin ratkaisuin puuttua, selvittää ja korjata.

Nuorisohjaajien mukaan usein nuoren kohtaaminen sellaisenaan, ilman ennakoasetelmia, uskoen hänestä hyvää, auttaa. Asenne välittyy helposti, ja nuori on herkkä huomaamaan aikuisen aitouden tai epäaitouden. Jos nuori on riippuvainen, vaikka kännykkään, ja toiveena ryhmässä on toimia ilman kännykkää, silloin ryhmän paine eli yhteiset säännöt ja saman toimintatavan kertautuminen ovat yleensä asia, johon voi vedota. Esimerkiksi, että tunnilla kännykät eivät ole esillä.

Myös hyvinvointinäkökulmaa on tärkeä tuoda esille. Pääsääntönä voidaan pitää, että tällaisiin asioihin löytää myönteinen lähestymistapa. Nuorisotyönohjaajan ammattitaitoon kuuluu tunteiden hallitseminen haastavissakin tilanteissa.

8.1 Paikallisseurakunnan nuorten toiminta

Varkauden seurakunta järjestää nuorille keväisin Camera obscura arvo- ja terveyskasvatus seikkailu opetustuokioineen, jossa yhteistyötä tehdään kaikkien alueen koulujen, yli kuntarajojen, ja toteuttamistahoina ovat kaupungin nuorisopalvelut, seurakunta, Pohjois-Savon hyvinvointialueen päihdekliniikka sekä tapahtujan tuottajana YMCA Finland eli Namika. Camera obscura -

toiminnan rahoittajana toimii STEA. Oppilaat osallistuvat tapahtumaan opettajajohtoisesti pääsääntöisesti koko ikäluokkana.

Koulukummitoimintaa Varkaudessa järjestetään jokaiselle alueen kuudelle alakoululle. Yläkoululle, Sakkylle ja lukiolle on määritelty omat kaksi kummiä, jotka käyvät kouluillaan sovitusti. Kummit osallistuva oppituntien pitämiseen, jotkut apukäsinä suuremmissa- tai pienryhmissä.

Puurtilan seurakuntakodilla pidetään eri luokille räätälöityjä leiripäiviä. Usein on kyseessä pienryhmä, erityislasten joukko opettajineen ja avustajineen

Kaupunkirippikoulut ovat pääsääntöisesti suunnattu nuorille, jotka eivät halua osallistua leirimuotoiseen rippikouluun, ja jossa opiskelutuokiot muokataan nuorille sopivaksi. Tämä aloitetaan hyvissä ajoin työtiimin kanssa ja opetuksen runko muodostuu jo ennen ensimmäistä tapaamista. Rippikoulu myös muokkautuu tapaamisten myötä. Ohjaajien tulee löytää uusia tapoja oppia, niin että nuorille tulee onnistumisen kokemuksia. Pienryhmätoimintaa pohditaan yhteistyössä kaupungin erityisnuorisotyön kanssa.

8.2 Kirkon linjaukset

Kirkon antamat linjaukset koskien nuorisotyötä on selvät ja kattavat. Erityisenä asiana kirkko korostaa nuorisotyöhän liittyviä eettisiä ohjeita, joita ovat muun muassa rehellisyys ja oikeudenmukaisuus. Linjauksissa määritellään lasten ja nuorten vastuullista kasvattamista, joka tukee heidän kokonaisvaltaista kasvuaan ja kehitystä (Knt Ry, i.a.). Kirkon linjauksissa todetaan, että lapsille ja nuorille tulee tarjota sellainen oppimisympäristö, jossa nuoret sekä erityisnuoret oppivat ottamaan vastuun itsestään sekä muista. Hyväksytyksi tulemisen tunnetta tuetaan niin nuorilla kuin erityisnuorilla.

Kirkko ohjeistaa kasvatustyön ammattilaisia ydinosaamiseen ja sen ylläpitämiseen. Ydinosaamisen ohjeissa korostuu taito ja ammattimainen osaaminen. Ammattitaidolla tarkoitetaan sitä kuinka erityisnuorisotyöntekijä osaa

soveltaa osaamistaan käytäntöön. Tässä olennaisena osana on kasvatustyön ammattilaisen taito säädellä tilanteen mukaista toimintaa ja miettiä omia toimintatapoja, käsityksiä ja arvomaailmaa. Nuorisotyönohjaajalla tulee olla sellaisia edellytyksiä, jotka mahdollistavat osaamisen (Kirkon ydinosaaminen, i.a.). Ammatilliseen ydinosaamiseen kuuluu kyky tunnistaa kirkon kasvatuksen merkitys lapsen ja nuoren elämässä, taitoa ja kykyä tukea nuorten kokonaisvaltaista kehitystä, taitoa toteuttaa erilaisia tilanteenmukaisia toimintatapoja, taito kehittää omaa pedagogista ajattelua.

Kirkon kasvatustyössä on tärkeää kouluikäisten nuorten ja heidän perheidensä kohtaaminen. Toiminta painottuu yhteistyöhön koulujen ja oppilaisten sekä kunnan nuoristyön kanssa. Erilaiset retket, leirit ja muu ryhmätoiminta kuuluu olennaisena osana kirkon kasvatustyöhön. Perhelähtöinen työote on merkittävä osa ydinosaamista. Sen keskeisenä tavoitteena on kohdata perhe ja nuoret sekä kunnioittaa perheiden näkemyksiä, ja myös taitoa edistää seurakuntien perhelähtöistä työtettä (Kirkon ydinosaaminen, i.a.-a).

Kirkon linjauksissa kirkon kasvatustyöltä edellytetään digitaalisia taitoja sekä kykyä kohdata nuoria erilaisissa toimintaympäristöissä. Tärkeää on myös kehittää nuorten digitaalisia vuorovaikutustaitoja (Kirkon ydinosaaminen, i.a.-b).

Haastattelukysymyksiin saaduissa vastauksissa on havaittavissa selvästi, että paikallisseurakunnan erityisnuorisotyö toimii kirkon yleisten linjausten mukaisesti. Erityisesti vastauksissa nousi esille erityisnuorten kohtaaminen sekä koulujen kanssa käytävä yhteistyö. Paikallisseurakunta toteuttaa koulutyötä tekemällä aamun avauksia, pitämällä koulujen liikuntakerhoja, järjestämällä osallisuutta

Nuorten kohtaaminen koulujen ulkopuolella tapahtuu hyvin. Nuorisotyön vastausten mukaan erityisnuoria kohdataan myös seurakunnan toiminnoissa aivan samoin kuin kaikkia muitakin, kunnioittaen ja kuunnellen tekemisen ja yhdessä olemisen ja tekemisen keinoin. Saaduissa vastauksissa esille nousevat kunnioittaminen ja toivon ylläpitäminen. Nuorella tulee olla tuntemus siitä, että häntä ja myös hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioitetaan. Tämä osoittaa myös, että Varkauden seurakunnassa erityisnuorten kuten muidenkin nuorten

kohtaaminen on linjassa kirkon arvojen ja ohjeistusten mukaisesti. Varkaudessa on Koulukummitoimintaa, jossa pääsee syvällisemmin tutustumaan nuoren elämään ja kuulemaan heitä arvostetusti.

Saadut vastaukset osoittavat, että myös paikallisseurakunnan erityisnuorisotyöntekijöiltä vaaditaan osaamista ja ymmärrystä sekä riittävää erityisosaamista kohdata nuoria, joilla on esimerkiksi käytöshäiriöistä. Paikallisesti myös vaikutetaan digitalisaation kautta. Nuoret kokevat sosiaalisen median olevan nykyisin enemmän se alusta, jossa ihmisiä halutaan kohdata. Tämä mahdollistaa yhteydenpidon pitkienkin välimatkojen päähän. Paikallisella tasolla digitalinen vaikuttaminen on iso osa nuorten tavoittamisessa.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheen valinta oli itselleni aluksi vaikeaa. Suoritettuani opintoihini kuuluvan seurakuntatyön harjoittelun Leppävirran seurakunnassa, siellä ajatus kypsyi lopullisesti. Suoritin harjoittelun pääasiassa kirkon kasvatustyön parissa, ja osallistuin kahdelle kesärippileirille. Toiselle leirille osallistui erityistaustan omaavia nuoria, joilla oli autismikirjoon kuuluvia häiriötä sekä osalla heistä oli vaikeuksia puheen tuottamisessa. Heidän kanssaan toimiessani syntyi ajatus siitä, että onko kirkon kasvatustyössä resursseja kohdata erityisnuoria riittäväällä tavalla. Rippileirit tulee osittain myös suunnitella erityistaustaisen nuoren tarpeet huomioiden. Henkilökohtaisesti tekemäni havaintojen perusteella varsinkin pienemmissä seurakunnissa liian vähäiset resurssit ovat iso ongelma erityisnuorten parissa toimiessa. Rippileirit vedetään usein vain tarvittavalla määrällä henkilöitä. Erityistaustaisilla nuorilla on vaikeuksia pysyä normaalissa opetustilanteissa mukana, mikäli ei rippikoulussa ole erillistä henkilöä heitä ohjaamaan tai rippikoulun sisältöä ei ole suunniteltu tarpeeksi hyvin erityisnuorten tarpeisiin.

Monet määritelmät ja käsitteet avautuivat paremmin itsellenikin opinnäytetyön edetessä. On hienoa havaita tiettyjen materiaalien osalta, kuinka erityisnuoret kuitenkin osaltaan kokevat yhteenkuuluvuuden sekä hyväksytyksi tulemisen tunnetta omana itsenään. Tämä varmasti monelta unohtuu kohdatessa erityistaustaisia ihmisiä. Usein unohdetaan, että heillä on itsemääräämisoikeus ja heillä on oikeus omannäköiseen kunnioitettavaan elämään. Vielä joitakin vuosikymmeniä sitten erityistaustan omaavista ihmisistä käytettiin ala-arvoisia nimiä, ja heidät jopa eristettiin yhteiskunnasta ja perheestä.

Erityistä kiinnostusta herätti koulujen sekä seurakuntien välinen yhteistyö. Sitä tulisi lisätä entisestään. Nykyaikaisessa hektisessä yhteiskunnassa kouluillakaan ei ole mahdollista paneutua kohtaamaan avun tarpeessa olevia lapsia ja nuoria täysipainoisesti. Kirkon työntekijöillä on tässä keskeinen rooli paneutua nuorten oppimisen vaikeuksiin ja heidän elämänsä peruskysymyksiin paremmin. Seurakunnan nuorisotyöntekijät paikallisesti osallistuvat koulujen toimintaan varsin vähän. Leppävirran seurakuntatyön harjoittelujakson aikana oli

havaittavissa, että kirkon kasvatustyöntekijät osallistuivat varsin hyvin nuorten arkeen järjestämällä kerhoiltoja sekä kouluilla tapahtumia kuten liikuntakerhoja. Myös paikalliset nuoret itse vetivät kerhoja ja suunnittelivat niiden sisältöjä. Kunnilla ja seurakunnilla on mahdollisuus sopia keskenään yhteistyösopimus, jonka avulla voidaan varmistaa varsin kattavasti toimiva yhteistyö siten, että se palvelee myös koulujen tarpeita.

Erytisnuoren määritelmä on muuttunut vuosien varrella. Erytisnuorella ei tarkoiteta enää vammaista nuorta, vaan sillä viitataan kaikkiin erityistä apua ja tukea tarvitseviin nuoriin. Myös haastavat käytöshäiriöt luokitellaan erityisyydeksi. On todettu, että seurakunnilla kuten normaalissakin nuorisotyössä saattaisi olla tarvetta erilliselle koulutetulle henkilölle, jolla on osaamista toimia erityisen haasteellisten nuorten kanssa. Seurakunnissa ei ole tällä hetkellä palkattuna sellaista ammattihenkilöä, joka keskittyisi yksinomaan erityisnuorten tarpeisiin. Tämän vuoksi on hyvä pohtia myös omaa ammatillisuutta. Riittääkö itsellään osaaminen erityisnuorten parissa. Erytisnuorilla tarkoitetaan myös käytöshäiriöistä kärsiviä nuoria. Tämän suhteen herää ajatus siitä, että osaako toimia ammatillisesti ja eettisesti oikein heidän suhteensa. Varsin useasti työntekijän kohdatessa käytöshäiriöisiä nuoria, on ohjaajan myös syytä kiinnittää huomiota omaan käytökseen heitä kohtaa. Tämä tarkoittaa sitä, että ei provosoidu itse liikaa tällaisten nuorten käytöksen edessä. Se saattaa usein olla vaikeaa. On hyvä pohtia omaa suhtautumista erityisnuoriin yleisellä tasolla. Ajatus saattaa olla sellainen, että heidän kanssaan toimiminen voi olla kuormittavaa ja joskus hyvinkin vaikeaa kaikella tavalla. Erytisnuori vaistoaa sen, jos aikuinen tai ohjaaja ei ole aidosti läsnä tai oma käytös on provosoivaa.

Tutkimuslupa opinnäytetyöhön tuli Varkauden seurakunnan johtavalta nuorisotyöntekijältä. Kirkkoherraa asiassa ei lähestytty, vaan nuorisotyötä. Tähän lähti mukaan myös kaksi diakoniataustaista nuorisotyönohjaajaa, joille laitettiin sähköpostin välityksellä kysely. He vastasivat kyselyyn, jonka tiimoilta on peilattu paikallisseurakunnan toimintaan kirkon yleisiin nuorisotyönlinjauksiin.

Toimiessani itse nuorten parissa tein sellaisen havainnon, että kasvatustyö kohtaa aika-ajoin tilanteita, jotka muodostuvat ongelmaksi esimerkiksi

erityisnuorten rippikoulun suhteen. Vanhemmilla on usein se käsitys, että oma lapsi voi osallistua täysipainoisesti rippileireille tai muuhun kirkon oheistoimintaan. Vanhempia voidaan opastaa sen suhteen, että nuori voi käydä vaihtoehtoisen rippikoulun leirin sijasta, mikäli rippikoulussa suoriutuminen aiheuttaa ongelmia. Tämän voi suorittaa vaikkapa kirkkoherran virastossa ulkoläksyt opettelemalla ilman erillistä leiriä. Paikallisella tasolla tätä on ehdotettu tietyissä tilanteissa, ja vanhemmat ovat olleet asian suhteen hyvin myötämielisiä. Useat vanhemmat pitävät erityislastaan täysin normaalina. Tämä vaikeuttaa kuitenkin perheen kohtaamista ohjaajan näkökulmasta siten, että kuinka vanhemmat saadaan eettisesti oikein ymmärtämään lastensa erityisyys tai erityisen avun tarve.

LÄHTEET

- Arene Ry. (21.05.2018). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. <https://arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>
- Benjamin, S., & Vallinkoski, K. (2021). *Huolena radikalisoituminen? Opas nuorten kanssa työskenteleville. Kulttuuri- ja uskontofoorumi Fokus ry.*
<https://katsomusdialogi.fi/wp-content/uploads/2021/05/huolena-radikalisoituminen-opas1.pdf>
- Diak. (i.a.). *Kirkon kasvatustyö tavoittaa laajan joukon lapsia ja nuoria*. Saatavilla 31.12.2024 <https://www.diak.fi/2023/05/11/kirkon-kasvatustyö-tavoittaa-laajan-joukon-lapsia-ja-nuoria/>
- Härkönen., M. (2020). *Eriyinen, mutta ainutlaatuinen - Otetaanko rippikouluopetuksessa erilaiset oppijat huomioon*.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/337028/H%c3%a4rk%c3%b6nen_Martti.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Jussila, R. (12.12.2023). *Kuinka erityistä tukea tarvitsevalle nuorelle rakennetaan polku työelämään*. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen blogi. <https://journal.laurea.fi/erityisnuoret-tarvitsevat-kannustavaa-ja-valittavaa-ohjaajaa-harrastamisensa-tueksi/#27829568>
- Lasten ja nuorten keskus. (i.a.). *Ulkopuolisuuden ehkäisy*. Saatavilla 07.01.2025 <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/saapas-1/>
- Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT Ry. (i.a.). *Eettiset ohjeet*. Saatavilla 03.04.2025. <https://www.knt.fi/liitto/perustietoa/eettiset-ohjeet/>
- Kirkkohallitus. (2016). *Kirkko ja toiminta. Läsnäolon nuorisotyö*.
https://evl.fi/plus/wpcontent/uploads/sites/3/2024/03/Lasnaolon_nuorisotyö-linjaus.pdf
- Kirkon ydinosaaminen. (i.a.). *Nuorisotyönohjaajan ydinosaamiskuvaus*. Saatavilla 03.04.2025.
<https://kirkonydinosaaminen.fi/nuorisotyönohjaaja.html>

- Kämäräinen, V. (30.10.2023). *Suomen evankelisluterilainen kirkko ja koulunuorisotyö*. <https://kirkonkello.fi/suomen-evankelis-luterilainen-kirkko-ja-koulunuorisotyö/>
- Niinistö, M. (22.6.2016). *Valtaosa erityislapsista pärjää rippileirillä*. <https://yle.fi/a/3-8977629>
- Paananen, T, & Tuominen H. (toim.). (2005). *Nuorisotyön käsikirja*. Kirjapaja.
- Rantala, A. (2002). *Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta?* [Pro gradu - tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25455/9789513940447.pdf>
- Suomen ev.lut.kirkko. (19.04.2023). *Barometrikysely 2022: Kirkon kasvatustyö on monimuotoista ja tavoittavaa*. Saatavilla 27.03.2025. <https://evl.fi/tiedote/barometrikysely-2022-kirkon-kasvatustyö-on-monimuotoista-ja-tavoittavaa-mutta-myös-jannitteista/>
- Suomen ev.lut.kirkko. (i.a-a.). *Rippikoulun aikana kastettuja ja kirkkoon liittyneitä 2023*. Saatavilla 30.09.2024 <https://evl.fi/tiedote/rippikoulun-aikana-kastettuja-ja-kirkkoon-liittyneita-oli-ennatysmaara-vuonna-2023/>
- Suomen ev.lut.kirkko. (i.a-b.). Suomen ev.lut.kirkon julkaisuja. *Kirkko ja toiminta*. Saatavilla 7.3.2025 <https://julkaisut.evl.fi/catalog/Tutkimukset%20ja%20julkaisut/r/4259/viewmode=previewview>
- Suomen ev.lut.kirkko (i.a-c). *Kasvatus*. Saatavilla 13.4.2025 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/>

Liite 1. Haastattelussa esitetyt kysymykset

Kuinka kohdataan erityisnuoria

Millaista toimintaa järjestetään

Millaista erityisosaamista tarvitaan heidän kanssaan

Miten koulutus vastaa erityisnuorten parissa toimimiseen

Kuvailekaa yleisellä tasolla Varkauden seurakunnan toimintaa sekä kasvatustyötä